Hukuk Bölümü 1999/44 E., 1999/45 K.

- **İDARİ PARA CEZASININ İPTALİ**
- **KARAYOLLARI TRAFİK KANUNUNA MUHALEFET**
- **TRAFİK KURALLARINA AYKIRI HAREKET**

- 2247 S. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAK... [Madde 14]
- 2576 S. BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE MAHKEMELERİ VE V... [Madde 6]
- 2577 S. İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU [Madde 15]
- 2918 S. KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU [Madde 65]
- 2918 S. KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU [Madde 116]

"İçtihat Metni"

OLAY : Akaryakıt dağıtımı alanında faaliyet gösteren BP Akaryakıt Ortaklığı tarafından, sevk irsaliyesinde gösterilen 21.700 litre miktarında akaryakıt yüklenmiş olan bayie ait 31 FD 126 plakalı tankerin, seyir halinde bulunduğu E 91 karayolu üzerinde 14.7.1997 günü Hatay Bölge Trafik yetkililerince denetlenmesi sonucunda, ruhsatına göre 17.160 Kg. yüklenmesi gerekirken sevk irsaliyesi ile belli 21.700 Kg. 4512 yüklendiği nedeniyle, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 65/5. maddesine göre, adıgeçen Ortaklığın 72,000,000.- lira para cezası ile cezalandırıldığı yolunda trafik ceza tutanağı düzenlenmiştir.

Ortaklık tarafından, sevk irsaliyesinde miktarların litre cinsinden gösterildiği, 21.700 litre olan akaryakıtın 16.423 kilograma tekabül ettiği, dolayısıyla ruhsatta belirtilen 17.100 kilogramlık istiab haddinin aşılmadığı ileri sürülerek, dilekçede 70,000,000.- lira olduğu ifade edilen, haklarında para cezası tertibine ilişkin trafik ceza tutanağının iptali istemiyle, 4.8.1997 gününde adli yargı yerine itiraz edilmiştir.

HATAY SULH CEZA MAHKEMESİ; 18.8.1997 gün ve E: 1997/786, K: 1997/ 959 sayı ile, Karayolları Trafik Kanunu'nun 115. maddesinin son fıkrasına göre, 116. maddede öngörülen itiraza ilişkin hüküm saklı kalmak üzere, para cezaları ile mahkemelerce verilen ve sadece hafif para cezalarına ait olan hükümlerin kesin olduğu; Yargıtay 2. Ceza Dairesi'nin 24.1.1992 gün ve E: 1992/382, K: 1992/714 sayılı ilamına göre, idari para cezaları için adli yargıya 116/1. maddedeki eylemle ilgili ve sınırlı olarak yetki ve görev verildiği; müsnet olaya konu trafik suç tutanağının düzenlenme şeklinin Trafik Kanunu'nun 116/1. maddesine uygun bulunmadığı; bu nedenle, hakkında Kanun'un 65/5. maddesine göre tutanak düzenlenip idari para cezası tayin edilen BP Akaryakıt Ortaklığının itirazını incelemenin adli yargının görev ve yetki alanı dışında kaldığı gerekçesiyle, kesin olarak görevsizlik kararı vermiştir.

Davacı Şirketçe, aynı istekle, 13.11.1997 gününde idari yargı yerine (vergi mahkemesine) dava açılmıştır.

Hatay 1. Vergi Mahkemesi; 5.12.1997 gün ve E: 1997/507, K: 1997/408 sayı ile, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler niteliği taşımayan, dolayısıyla 2576 sayılı Yasanın 6/a. maddesinde belirtilen konuların dışında kaldığından çözümlenmesi Mahkemelerinin görevine girmeyen davanın, 2577 sayılı İ.Y.U.K.'nun 15/1-a. maddesi uyarınca reddine ve dava dosyasının görevli ve yetkili Adana İdare Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

ADANA 1. İDARE MAHKEMESİ; 17.3.1999 gün ve E: 1998/74, K: 1999/256 sayı ile, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun "Bu Kanundaki suçlarla ilgili davalara bakacak mahkemeler ve yetkileri" başlıklı 112. maddesinde "Bu Kanundaki; hafif para cezasını veya bununla birlikte hafif hapis cezasını, belgelerin geri alınması ve iptali cezasını gerektiren suçlarla ilgili davalara trafik mahkemelerinde, bunların bulunmadığı yerlerde yetki verilen sulh ceza mahkemelerinde bakılır." kuralına yer verildiği; bu durumda, 2918 sayılı Yasa'nın 65/5. maddesi dayanak gösterilerek düzenlenen trafik para cezasına karşı açılan davanın görüm ve çözümünün adli yargının görevine girdiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiş; bu karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı Şirket vekilinin 7.9.1999 gününde mahkeme kaydına giren dilekçesi üzerine dava dosyası, anılan Mahkeme Başkanlığının 21.9.1999 günlü, 1998/74 sayılı yazısı ekinde Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığına gönderilmiş olup, böylece adli ve idari yargı yerleri arasında 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğmuş bulunmaktadır.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ali HÜNER'in Başkanlığında, Üyeler: Mahir Ersin GERMEÇ, Dr. Mustafa KILIÇOĞLU, Bekir AKSOYLU, Mustafa BİRDEN, Dr. Erol ALPAR ve Ertuğrul TAKA'nın katılımlarıyla yapılan 6/12/1999 günlü toplantısında, Raportör-Hakim İsa YEĞENOĞLU'nun davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mustafa EKİNCİ ile Danıştay Savcısı O. Cem ERBÜK'ün davanın çözümünün idari yargının görevine girdiği yolundaki yazılı açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ: Dava, 2918 sayılı Yasa'nın değişik 65. maddesinin değişik beşinci fıkrasına göre trafik zabıtasınca düzenlenen para cezasına ilişkin trafik ceza tutanağının iptali isteminden ibarettir.

Uyuşmazlığın esasını, trafik zabıtasınca uygulanan cezalarla ilgili davalara adli yada idari yargı yerlerinden hangisinin bakacağı hususu oluşturduğundan, ilgili yasal düzenlemenin ceza uygulamasına ilişkin sistematiğinin incelenmesi gerekmektedir.

13.10.1983 tarih ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ile getirilen sistemde, karayolları üzerinde yolculları, yayaları ve trafiği tehlikeye sokan ve suç oluşturan fiiller, esas itibariyle, iki grupta ele alınmış; bir kısmına trafik zabıtasınca para cezası, diğerlerine mahkemelerce hafif para cezası veya bu cezanın yanında hafif hapis cezası, belgelerin geri alınması ve iptali cezası veya işyerlerinin kapatılması cezası verilmesi öngörülmüştür.

İdarenin organları eliyle idari usullere göre uygulanması ve idare hukukunun bir müeyyidesi olması nedeniyle, idari işlem niteliğini taşıyan ve bu yönüyle adli cezalardan ayrılan idari cezaların yargısal denetiminde, kural olarak, idari yargı yerleri görevli bulunmaktadır.

Ancak, yasakoyucu tarafından, idari cezalara karşı ilgililerin sadece yapılan tespitin gerçeğe aykırılığı ile maddi ağır yanlışlıklar bulunduğunu ileri sürerek yapacakları itirazlarda, ülke genelinde yaygın teşkilata sahip olması ve sade bir usulle incelenerek kesin kararlarla süratle sonuçlandırılması gibi pratik düşüncelerle, adli yargı yerinin görevli kılınması olanaklı olup; bu halde, yetkili mahkemenin adli yargı yeri olduğunun ilgili yasada açıkça belirtilmesi gerekir.

2918 sayılı Yasa'nın "Adli Kovuşturma ve Cezaların Uygulanması" başlığını taşıyan Dokuzuncu Kısmı, iki ayrı Bölüm halinde düzenlenmiş; Adli Kovuşturma" başlıklı Birinci Bölümde yer alan 112. maddede, bu Kanundaki suçlarla ilgili davalara bakacak mahkemeler ve yetkileri belirlenmiş olup, anılan maddenin birinci fıkrasında "Bu Kanundaki; hafif para cezasını veya bununla birlikte hafif hapis cezasını, belgelerin geri alınması ve iptali cezasını veya işyerlerinin kapatılması cezasını gerektiren suçlarla ilgili davalara trafik mahkemelerinde, bunların bulunmadığı yerlerde yetki verilen sulh ceza mahkemelerinde bakılır." hükmüne yer

verilmiştir.

"Cezaların Uygulanması" başlıklı İkinci Bölümde yer alan 115. maddede, 116. maddede öngörülen itiraza ilişkin hüküm saklı kalmak üzere, para cezaları ile mahkemelerce verilen ve sadece hafif para cezalarına ilişkin olan hükümlerin kesin olduğu; 116. maddede, trafik kural ve yasaklarına aykırı davranışları belirlenen ve sürücüsü tespit edilemeyen araçlara tescil plakalarına göre trafik zabıtasınca tutanak düzenleneceği ve trafik zabıtasının yetkisi dahilindeki para cezalarına karşı araç sahiplerinin cezanın tebliğinden itibaren yedi gün içinde "yetkili mahkemeye" itiraz edebileceği ve itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu hükme bağlanmıştır.

Bu hükümlerden, 2918 sayılı Yasa'da öngörülen cezaların büyük ölçüde adli ceza kapsamında düşünülerek Hakim tarafından verilmesi esasının benimsendiği; para cezaları olarak bahsi geçen idari cezaların kesin olduğuna işaret edilmek suretiyle bu cezalara karşı itiraz yolunun kapalı tutulduğu; ancak, sadece 116. madde kapsamında bulunan idari para cezası ile ilgili ve sınırlı olarak itirazı incelemekle adli yargının yetkili ve görevli kılındığı anlaşılmaktadır.

Ne var ki; yasakoyucu tarafından, mahkemeler tarafından verilen hafif hapis cezalarının genellikle 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 4. maddesi gereğince hafif para cezasına çevrildiği; mahkemelerce sanıklar ile tutanak düzenleyen görevlilerin duruşmaya çağrılarak dinlenmesi nedeniyle zaman kaybının doğduğu gerekçesiyle ve Devlet hizmetlerinin süratli, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülmesini sağlamak, mahkemenin iş yükünü azaltmak ve görevlilerin zaman kaybını önlemek amacıyla çıkarılan 3.11.1988 tarih ve 3493 sayılı Yasa ile, bazı kanunların (6831, 1475 ve 2926 sayılı) yanısıra 2918 sayılı Yasa'da daha önce mahkemelerce verilmesi öngörülen bir kısım cezalar, idari cezaya dönüştürülmüş; nitekim, inceleme konusu trafik ceza tutanağının dayanağı olan 65. maddede, araçların yüklenme şartlarına uymayanlara, suçun niteliğine göre, idarece para cezası verilmesi ve mahkeme tarafından da hafif para ve hafif hapis cezası hükmedilmesi şeklinde karma bir düzenleme bulunmakta iken, anılan 3493 sayılı Yasa'nın 44. maddesi ile yapılan değişiklik sonucunda, cezanın idare tarafından verilmesi esası benimsenmiş; ancak, anılan 3493 sayılı Yasa ile değişikliğe uğrayan 6831, 1475 ve 2926 sayılı Yasalar'da da getirilen idari cezalara karşı yapılacak itirazların mercii olarak sulh ceza mahkemeleri gösterilirken, 2918 sayılı Yasa'da aynı doğrultuda değişiklik yapılmasına karşın, idari cezalara karşı yapılacak itirazların merciini belirten bir hükme yer verilmemiştir.

Buraya kadar yapılan açıklamaların ışığında: 2918 sayılı Yasa'nın "Araçların yüklenmesi" başlıklı değişik 65. maddesinin 21.5.1997 tarih ve 4262 sayılı Kanun'la değişik beşinci fıkrasında yer alan "Sürekli ve süreksiz olarak yük naklettiren kamu kurum ve kuruluşları ve gerçek ve tüzelkişilere ait işletmeler, yük nakli yaptırdıkları araçların azami toplam ağırlıklarını dikkate alarak yükleme yapmak zorundadırlar. Bu hükme aykırı hareket edenler hakkında her araç için 72,000,000.- lira para cezası uygulanacağı gibi araçlar trafikten men edilir. "kuralına göre olayda, trafik zabıtasınca yapılan uygulamanın "idari ceza" kapsamında bulunması; Yasa'da idari cezalarla ilgili davalarda (116. maddedeki itiraz yolu hariç) görevli yargı yerini açıkça belli eden bir hükme yer verilmemesi; bu Yasa'da gösterilen adli cezalara hükmetmekle görevli mahkemeye işaret eden 112. maddeye de herhangi bir atıfta bulunulmamış olması karşısında ve göreve ilişkin genel kurala göre, uyuşmazlığa konu edilen davanın idari yargı yerinde çözümlenmesi gerekeceği açıktır.

Belirtilen nedenlerle, İdare Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Adana 1. İdare Mahkemesi'nin 17.3.1999 günlü, E: 1998/74, K: 1999/256 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 6.12.1999 gününde kesin olarak OYBİRLİĞİ ile karar verildi.